Ügyiratszám: 780/K/2007-3

[…]

részére

Fővárosi Bíróság

1535 Budapest

Pf. 887.

Tisztelt […]!

Ön állásfoglalásomat kérte arról, hogy a Fővárosi Bírósághoz benyújtott közérdekű adatigénylés teljesíthető-e. Az adatigénylés azon gazdasági perekre irányult, melyekben a keresetlevelet 2005. I. 1. után terjesztették elő és az eljárás még folyamatban van. A kért adattartalom: peres felek és jogi képviselőik neve, a per tárgya, a pertárgyérték.

Állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) nem az iratelvből, hanem az adatelvből indul ki, vagyis nem a dokumentumot, hanem az adatot, információt minősíti és sorolja kategóriákba. Ennek megfelelően egy adott dokumentum többféle adatot (személyes adat, közérdekű adat, üzleti titok) is tartalmazhat, így tartalmának egy része nyilvános, más része nem nyilvános lehet.

Az Avtv. 2. § 4. pontja határozza meg a közérdekű adat fogalmát, eszerint: *„az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől”.* A közfeladatot ellátó szervek feladataikra vonatkozóan kötelesek elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, továbbá lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse [Avtv. 19. § (1), (3)]. Ennek megfelelően a bíróságok közfeladatot ellátó szervek, és a kezelésükben lévő közérdekű adatokról tájékoztatást kell adniuk. Ilyen adatok a bírósági perekkel kapcsolatos, különféle szempont szerint csoportosított, összegyűjtött információk (pl. melyik bíróságnál, milyen pertárgyértékben, hány gazdasági per van egy adott időszakban), továbbá a bírói gyakorlatra vonatkozó információk is (pl. az anonimizált ítélet jogi tartalma).

Az Avtv. 2. § 1. pontja alapján, ha a peres felek illetve jogi képviselőik természetes személyek, akkor adataik személyes adatoknak minősülnek. Személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)]. Adatkezelésnek tekintendő a személyes adatok rögzítése, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozása. Az Avtv. 3. §-ának(4) bekezdése szerint *„törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Minden egyéb esetben a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges.”*

Ha törvény személyes adat nyilvánosságáról rendelkezik, akkor az adat közérdekből nyilvános adatnak tekintendő, továbbá ebbe a kategóriába tartozik minden egyéb nyilvános magánadat, cégadat (Avtv. 2. § 5. pont).

Az egyértelműen megállapítható, hogy az adatigénylésben megjelölt adatkörből a folyamatban lévő gazdasági perekre vonatkozó összesített számadatok – akár a per tárgya, a pertárgyérték szerinti bontásban – közérdekű adatok és e vonatkozásban az adatkérés az Avtv. 20. §-a szerint teljesítendő. Bonyolultabb kérdés azonban, hogy a peres felek adatai

mennyiben tekintendőek nyilvánosnak, egy adott perrel kapcsolatos információk, iratok mikor, milyen mértékben és kik által ismerhetőek meg.

Az Avtv.-ben a közérdekű adat és a közérdekből nyilvános adat fogalma többször változott. Az előzőleg hatályos szabályok alapján a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlatban minden, a közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő adat közérdekű adatnak minősült, de ezek nyilvánossága bírósági eljárásra tekintettel korlátozható volt [Avtv. 19. § (3) bekezdés f/ pont]. A közérdekből nyilvános adat fogalmának bevezetésével azonban arra az álláspontra helyezkedtem, hogy a különféle magánadatok nem válnak közérdekű adattá attól, hogy közfeladatot ellátó szerv kezelésébe kerülnek, hanem ezek nyilvánosságát a jogszabályoknak deklarálniuk kell.

A bíróságok által kezelt adatok megismerése, a bírósági eljárás nyilvánossága egy nagyobb kérdéskör részét jelentik, mely kérdéskör adatvédelmi biztosi gyakorlatomban már többször felmerült, többek között dr. Gatter Lászlóval, a Fővárosi Bíróság elnökével folytatott levelezésben (hiv. szám: 2004.El.I.E.13.). Ebben utaltam arra is, hogy a személyes adatok védelme, a közérdekű adatok nyilvánossága, a sajtószabadság valamint a tárgyalás nyilvánosságának elve olyan alkotmányos jogok, melyek együtt, egymásra tekintettel értelmezendőek. Indokoltnak tartanám a bírósági adatkezelés külön jogforrásban való részletesebb szabályozását úgy, hogy a szabályozás minden szereplő jogait és kötelezettségeit kellő mértékben figyelembe vegye.

A jelenlegi szabályozás a következőképpen foglalható össze:

Az Avtv. fogalmi rendszerében egy adat vagy nyilvános, vagy nem nyilvános. A bíróságok eljárásában azonban a tárgyalás nyilvánosságának elve az adatnyilvánosság értelmezését árnyaltabbá teszi. A bírósági eljárások menete felosztható a tárgyalás valamint a tárgyaláson kívüli szakaszra, ezeken belül pedig nyilvános és nem nyilvános dokumentumokat, adatokat különböztethetünk meg. A tárgyalás szakaszában a tárgyaláson elhangzottak és az ítélethirdetés nyilvános (nem nyilvános tárgyaláson csak az ítélethirdetés publikus). A bírósági tárgyalás nyilvánosságáról mint az eljárás egyik garanciális alapelvéről - az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény, az Alkotmány alapján - a polgári perrendtartásról szóló törvény rendelkezik. A Pp. szabályai a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jogot korlátozzák, amikor – meghatározott kivételekkel - a tárgyalás és az ítélethirdetés nyilvánosságát rögzítik. A nyilvános bírósági tárgyaláson megjelentek különféle adatokat, információkat ismerhetnek meg, ebből nem következik azonban az érintett személyek jogainak teljes kiüresedése. Különbséget kell tenni a tárgyalás nyilvánossága valamint a teljes aktanyilvánosság között, és további kérdés, hogy a tárgyaláson megjelentek az ott megismert információkat hogyan használhatják fel (pl. kép- és hangfelvétel), különös tekintettel a sajtóra. A tárgyalási szakaszhoz tartozik még a tárgyalási jegyzék nyilvánosságának kérdése, mely egyfajta „korlátozott" nyilvánosságot jelent (tájékoztatási céllal a tárgyalások megkezdése előtt kell kifüggeszteni).

A tárgyaláson kívüli szakasz adatainak megismerését főként az iratbetekintési jog szabályozása szerint kell megítélni, és itt merül fel az is, hogy az ügyszakok, ügycsoportok szerinti lajstromozás, ezen belül a peres ügyek lajstroma megismerhető-e bárki által. Erre vonatkozóan a bíróságok eljárását szabályozó jogszabályok nem adnak kifejezett iránymutatást, és nincs olyan rendelkezés, mely a folyamatban lévő perekben a peres felek nevével együtt a per főbb adatainak nyilvánosságát mondaná ki, illetve tiltaná – jogi személyek esetében – a nyilvánosságot. A nyilvánosság egy bizonyos körben a fentiekben elmondottakból levezethető, így például a közfeladatot ellátó szervek vonatkozásában a nyilvánosság a folyamatban lévő perekre is értendő, mivel az Avtv. 19. §-a alapján a szerv peres ügyeivel kapcsolatos adatok mint a tevékenységükre vonatkozó közérdekű adatok nyilvánosak. Továbbá egyes ügyek már a per megkezdése előtt a sajtó által nyilvánosságra kerülhetnek. Azon perek esetében pedig, amelyekben tárgyalást tartottak, a tárgyalási jegyzék által érvényesül egyfajta nyilvánosság.

Megjegyzem – bár a folyamatban lévő eljárásokra nem vonatkozik, mégis iránymutatásul szolgálhat a jogértelmezéshez - , hogy az elektronikus információszabadságról szóló 2005.

évi XC. törvény (a továbbiakban: Eitv.) 2007. július 1-i hatállyal bírósági határozatok kötelező közzétételét rendelte el a negyedik részében meghatározottak szerint. A törvény meghatároz egy adatkört [Avtv. 18.§ (2-4)], amelyet a közzétett határozatból nem kell törölni – például közfeladatot ellátó szerv neve, eljáró ügyvéd neve. Ezen adatkörbe tartozó adatok közzéteendőek, vagyis nyilvánosak. Az Eitv. szerint tehát egyéb esetekben – ideértve a cégek, gazdálkodó szervek megnevezését - az ítéletet anonimizálni kell. E rendelkezés viszont okafogyottá válna, ha a peradatok mint közérdekű adatok már a lajstromba vételtől kezdődően nyilvánosak lennének.

Megnyugtató megoldást az jelentene, ha – többször felvetett javaslatomnak megfelelően, az Avtv. 19. § (3) bekezdésének f/ pontjával összhangban – átfogó, törvényi szintű szabályozás születne a bírósági adatkezelésről, és egyértelművé tenné mind a tárgyalási jegyzék, mind a lajstromok nyilvánosságát illetve meghatározná a nyilvánosság határait. Ennek során meg kell ítélni, hogy a nyilvánosság korlátozásának indokául szolgáló magánérdek meghaladja-e a tájékoztatáshoz és az eljárás nyilvánosságához fűződő közérdeket.

Budapest, 2007. május 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila